

Székely-Palóc lakodalom

Varsány

című mintaprojekt eredményeit összefoglaló kiadvány

Cselekvő közösségek – aktív közösségek szerepvállalás
EFOP-1.3.1-15-2016-00001

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Varsány

Homoródkarácsonyfalva

Tartalomjegyzék

Bevezetés	2
Varsány	4
Homoródkarácsonyfalva	11
Székely-Palóc lakodalom	14
Összefoglaló	16
Ifj. Percze László nyílt levele	17

Bevezető

Európát építeni, közösséget építeni, megoldásokat találni a világot érintő problémákra csak úgy lehet, ha az emberek együttműködnek. Tanulni kell egymástól, új gyakorlatokat, kapcsolatokat kell teremteni.

Egy kicsiny Erdélyi település Homoródkarácsonyfalva és egy Palóc község, Varsány lakosai, közel egy évtizede kötöttek testvértelepülési megállapodást. A rendszeres találkozásokban mindig ott rejlett és rejlik a lehetőség arra, hogy egyre jobban megismerjék egymást, hogy megtapasztalják azt a sokszínűséget, amit a közösségeik rejtenek. Ezáltal gazdagodnak lelkileg és szellemileg egyaránt.

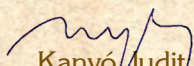
A testvértelepülések közötti kötelék akkor lesz a jövőben is eredményes és életképes, ha szeretettel és örömmel vesznek részt benne az érintettek. Az emberi kapcsolatok minősége a mai világban kiemelten fontos, hiszen rendkívül nagy jelentősége van az életünkben.

Büszkék vagyunk arra, hogy az elmúlt években sok jó gyakorlatot adtunk át egymásnak, elsősorban a hagyományörzés, mezőgazdasági termelés és a gyógynövény termesztés-feldolgozás tekintetében.

Nagy öröm, hogy a hagyományok ápolását a régmúlt emlékeinek a felkutatását mindkét településen fontosnak tartjuk. Ez a szándék arra inspirál bennünket, hogy ápoljuk és őrizzük népszokásainkat. Teremtsük meg a lehetőségét annak, hogy a jövőben is be tudjuk mutatni a ránk hagyott örökséget a szűkebb és tágabb környezetünkben élőknek.

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”

(Tamási Áron)

Kanyó Judit
polgármester

Varsány

Varsány egy vendégszerető, kedves emberek lakta település Nógrád megyében, közel a szlovák határhoz. Számtalan kulturális és néprajzi értékkel büszkélkedhet. Azok közé a ritka települések közé tartozik, ahol még élő a népviselet, és ápolják a hagyományokat. Az év folyamán fesztiválokat rendeznek a

varsányiak, melyeket ma már több ezer ember látogat. Messze földön híres a varsányi túrós lepény és a Varsányi Muskátli Hagyományörző Együttes.

Varsány Szécsénytől délnyugatra, mintegy hat kilométerre fekvő, 1628 lakosú falu. Nem csak építészeti emlékeiről, hanem közeli, egyedülálló természeti ritkaságról, a tábiszomorú fűzről is nevezetes.

A közel 2600 ha területű község, Nógrád megyében az Ipoly menti síkság és a Cserhát dombjainak találkozásánál terül el. Erdők, mezők és nagyrészt szántók határolják, mely mindig is ösztönözte az itt élőket arra, hogy kihasználva földrajzi adottságaikat, földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozzanak.

Varsány méltón viselhetné a Palócföld gyöngyszeme elnevezést, egyrészt mert Palócföld szívében helyezkedik el, másrészt, mert példaértékű gondossággal őrzi és ápolja hagyományait.

A településen több civil szervezet működik: Varsány-Tábpusztai Horgászegyesület, Tábi Vadásztársaság, Varsányi Faluszépítő, Hagyományőrző és Kulturális Egyesület, Varsányi Borbarátok Egyesület és a Nógrád Turizmusáért Egyesület is.

NÓGRÁD TURIZMUSÁÉRT EGYESÜLET

Az egyesület feladata Nógrád megye turisztikai értékeinek számbavétele, emellett idegenforgalmi koordinációs munkát végez. Az egyesület számos rendezvényen, belföldi és külföldi kiállításokon és vásárokon mutatja be Nógrád megyét. A szervezet működésében fontos szerepet játszik kapcsolattartás hazai és külföldi idegenforgalmi szervezetekkel, illetve színes, többnyelvű ingyenes kiadványsorozat készítése. Kapcsolattartás hazai és külföldi idegenforgalmi szervezetekkel. Az egyesület kapcsolatot tart a megye önkormányzataival.

Rendezvények Varsányban

Az elmúlt évtizedben több rendezvénynek adott otthont Varsány, ezek jelentős része pályázati forrásból került megrendezésre. Több testvértelepülési konferencia és találkozó helyszíne. A Lepényfesztivál, amely 2017-ben jubilált, X. alkalommal szerveződött.

A másik fontos és elmaradhatatlan esemény a Szent Mihály Napi Palóc Búcsú, mely a régi palóc hagyományokra épül, míg a Lepényfesztivál szellemisége és alapötlete inkább a fiatal közönséget szórakoztatja, színdarabok, koncertek megrendezésével, finom helyi ételek, italok és természetesen messze földön híres varsányi túrós lepény kínálatával.

Varsányi Római Katolikus Templom

Már a korai századokban jelzik a falu templomát. A középkorban gótikus stílusban építik újjá, melyet a templom keleti falán feltárt gótikus ablak idéz.

A régi templom egyhajós apszissal lezárt volt. Ezt a formát alakította át az 1950-es években történő bővítés és átalakítás, amikor a templomot kereszthajóval és nagyobb szentéllyel egészítették ki.

A mostani végleges belső elrendezést 1985-86-ban kapta, amikor elkészült a templom nyugati falát teljesen betöltő szekkó, amely Krisztus életét a születésétől a mennybemenetelig foglalja össze. A szekkó készítője: Korga György. A keleti oldalon a szentségek képei láthatók. A kazettás mennyezeten Szűz Mária és Jézus Krisztus szimbólumai láthatók, amelyeknek készítője: Lengyel Rita. A Szent Mihály főangyalt ábrázoló főoltár melletti falon a másik két főangyal Szent Gábor és Szent Ráfáel látható. A templom ablakai szenteket ábrázolnak, melyek a hívek illetve családtagok adományaiból készültek. Varsány védőszentje Szent Mihály Arkangyal.

Közösségi Ház és Könyvtár

A Varsány központjában található Közösségi Ház a 2011. év változásainak köszönhetően önálló intézménnyé alakult. Ekkortól nemcsak a külső-belső megújulásra lehetünk büszkéek, hanem arra is, hogy alkalmassá vált nagyszabású rendezvények és konferenciák lebonyolítására. A Közösségi Házban kapott helyet a könyvtár, ahol több mint 5000 kötet áll az olvasók rendelkezésére. A helytörténi gyűjtemény folyamatosan bővül, melyet rendszeresen használnak diákok és felnőttek egyaránt, iskolai tanulmányaikhoz, kutatásaikhoz.

Falumúzeum

A Falumúzeum a Dózsa György út 24. sz. alatt található. Az ó-faluban régi építészeti stílust tükröző paraszt házak állnak, ezek egyikében került kialakításra a Falumúzeum. Az ház 1895-ben épült, utolsó tulajdonosa, Szép Erzsébet, aki 1997-ben Varsány Község Önkormányzatának ajándékozta. Az önkormányzat vállalta az épület karbantartását, melyet 2000-ben felújított.

Az állandó kiállítás bemutatja az itt lakó emberek életmódját, használati tárgyait, szokásait. A berendezés nagy része Bözsi néni hagyatéka, de a településen élők adományaival is bővült.

Hagyományörzők háza

Az egykor pártházként, illetve iskolai épületként használt, állagában egyre romló épületet 2015-ben, Start és LEADER források segítségével újítták fel. Az épület az önkormányzat tulajdonában áll. A Varsányi Faluszépítő, Hagyományörző és Kulturális Egyesület székhelye.

A felújított épület alkalmassá vált arra, hogy a Varsányi Muskáтли Hagyományörző Együttes ott tartsa előadásait, a varsányi hagyományörző termékeket bemutathassák, különböző konferenciákat rendezhessenek, a környékbeli kézművesek termékeit vásárlásra kínálják. Több rendezvénynek és kiállításnak ad otthont.

Kézművesporta

Egy régi parasztház udvarral és kerttel. A házban vendégszobák találhatók, melyben 6 fő elszállásolására van lehetőség. A szobákhoz fürdőszoba tartozik. Továbbá egy felszerelt konyha áll a vendégek rendelkezésére.

Az udvarban kialakításra került egy nyitott szín asztalokkal, padokkal, kemencével, melyben (májustól októberig) 50 fő elhelyezése lehetséges. A felállítható sátorral tovább bővíthető a befogadó képesség akár 150 főig.

A vendégház folytatásaként került kialakításra egy varróműhely, ahol a palóc hagyományokat megőrkítő hímzéssel, horgolással, ajándékkészítéssel foglalkoznak az itt dolgozók. A szép, mives tárgyakat a varróműhely szomszédságában, a portéka boltban lehet megvásárolni.

TESTVÉRTELEPÜLÉSI SZÖVETSÉG

Varsány község évek óta ápol szakmai és baráti kapcsolatot a szomszéd országok településeivel. Fontosnak tartják, hogy megismerjék egymás szokásait, kultúráját, megmutassák értékeinket és nem utolsó sorban partnerek legyenek azokban a pályázatokban, amelyekkel kölcsönösen tudják fejleszteni településeiket, biztosítva ezzel az ott lakók életkörülményeinek javulását.

Homoródkarácsonyfalvával 2010. november 10.-én kötött testvértelepülési szerződést Varsány.

A települések vezetőiből álló delegációk minden évben részt vesznek a települések életének fontosabb eseményein.

Az évek alatt a két település lakó között igaz barátságok születtek.

Valódi „Testvéri” kapcsolat jött létre.

A szövetség legfontosabb eredményeként említhető, hogy a települések vezetőinek összefogása segítségével 2012 május 19.-én ünnepélyes keretek között 38 fő karácsonyfalvi tett magyar állampolgársági esküt.

HOMORÓDKARÁCSONYFALVA

Homoródkarácsonyfalva Romániában, Hargita megyében található. Legendák és igaz történetek vidéke.

A hagyomány szerint nevét birtokosáról kapta, aki karácsonykor született. Napjainkban közel 500 lakost számláló, többségében magyarok lakta falu. Az itt élők elsősorban mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkoznak.

A homoródkarácsonyfalvi falukép magán viseli a kistérség népi építészeti jegyeit. A lakóház a telek egyik oldalán, közvetlenül az utcafrontra nézve épült fel, a tágas telket pedig a keresztcsűrös elrendezés uralja. A Kis-Homoród mente egységesen őrzi ma is a fa- és kőépítmények technikáját, anyagszerűségét.

A hosszában települt falu közepén áll Homoródkarácsonyfalva XIII. század végén épült román kori stílusjegyeket viselő gótikus műemlék temploma.

A katolikusok részére közös erőből építettek új templomot (1779-1783). A rokokó stílusban épült templom „ferde keresztjéről” lett híres.

Szelídgesztenye ligete Székelyföld különlegessége. Egyedül itt található a százévesre becsült szelídgesztenyefák.

A kb. 1,2 ha kiterjedésű ültetvényen 140 diófa és 46 gesztenyefa található. A termésbegyűjtés ünnepére minden évben megrendezésre kerül a Szelídgesztenye fesztivál.

A falu határában lévő Dongó-hegynél sósvízű forrás vize tört fel, melyre a 20. század elején fürdőtelep épült. Az 1930-as években földcsuszamlás miatt használhatatlanná vált. 1954-ben felújították, utána ismét tönkrement. 2006-ban került sor a homoródkarácsonyfalvi fürdőépítő kaláka összehívására és a fürdőhely felépítésére.

A kaláka feladata az egykor híres Dungóferedő újjáélesztése. Vize ajánlott reumás fájdalmakra, ivóvízkúraként gyomor-, máj- és epebántalmakra.

Homoródkarácsonfalva nem csak tárgyi emlékeivel és természeti örökségével büszkélkedhet, hanem népművészetével, melyet egyesületeik révén sikeresen megőriztek. A település több magyar testvértelepüléssel rendelkezik.

Ajánlás Balázi Ildikótól Gyermeklakodalom Homoródkarácsonfalván

2006-ban a faluban működő Dungó Kulturális Egyesület Benedek Enikő tiszteletes asszony szorgalmazására elhatározta, hogy a helybéli ifjakkal és gyerekekkel megismerteti a régi lakodalmi szokásokat, lakodalmas énekeket, rigmusokat, mivel az utóbbi években igen kevés lakodalomra került sor a közösségben. A hagyományos esküvő szokásvilágát a fényképes dobozok legalján lapuló fényképek – köztük egy 1904-es felvétel –, az idősebbek emlékezései, valamint egy 1975-ben, az akkori lelkész által jegyzett gyűjtemény alapján elevenítettük fel.

2006 óta minden évben január utolsó szombatján kerül sor a lakodalmas megszervezésére, mely a hagyományos lakodalmi szokások átörökítése mellett közös szórakozást kínál gyermeknek és felnőttnek egyaránt.

Kezdetben a farsangra való tekintettel a menyasszony és a vőlegény is kislány volt, majd kislány, az utóbbi években pedig tizenéves fiú és lány vállalja a menyasszony és a vőlegény szerepét. Minden lakodalmas végére akad önkéntes vőlegényjelölt a következő évre, aki választ majd menyasszonyt is magának.

A farsangi gyermeklakodalmak célja megismertetni a fiatalokkal a hagyományos lakodalmi szokásrendet, énekeket, ételeket, táncokat. Minden lakodalmat a kikéréssel kezdődik. A násznép egy része a vőlegényes háznál gyülekezik, innen zene- és énekszóval vonulnak át a menyasszonyi házhoz. A vőfélyek harmadiknak hozzák ki az igazi menyasszonyt (kicsi lány és öregasszony után), az ifjú pár és a násznagyok táncra perdülnek, majd a násznép kíséretében a kultúrotthonba vonulnak, a mutatság helyszínére. Közben szokás elkötni az utat az ifjú pár előtt. A hagyományos lakodalmi fogások a következők: húsleves, sóbafőttörtkrumplival és paradicsomszósszal, valamint torta. Az ételeket a vőfélyek ajánlják elfogyasztásra régi rigmusokkal. A lakodalmak mozzanatai közé tartozik a menyasszonyi tánc, ajándékszedés, menyasszonylopás, kontyoló.

2017. november 10-én Budapesten a Polgárok Házában mutathattuk be ezt a rendezvényünk, kimozdítva az eredeti falusi környezetből, nagyközönség előtt, színpadi körülmények között.

Idén a június végeré tervezett palóc-székely lakodalmakra készülünk, amikor az anyaországi Varsány testvértelepülésünkkel közösen jeleníthetjük meg a lakodalmi szokásaink, székely vőlegénnyel és palóc menyasszonnyal, megismertetve egymással hagyományaink, szokásaink, népviseletünk, táncaink, lakodalmi ételeink, vőfélyverseink.

Rendszeresen találkozunk Homoródkarácsonyfalván a lakodalmak résztvevőivel, kineveztük a vőlegényt, vőfélyt, násznagyokat. Megbeszéltük és prog-

ramunk, a felvonulás menetét, gyakoroljuk a táncokat, valamint a teljes forgatókönyvet, ami a karácsonyfalvi vendégsereget érinti.

Reméljük, hogy sikeresen létrejöhet ez a közös rendezvényünk, általa egymás hagyományai megélésével gazdagodhatunk, szorosabbá fűzhetjük a két település közötti viszonyt, valamint a felnövekvő generációnak is továbbadhatjuk őseink szokásvilágát.

Székely Palóc Lakodalom

Varsány és székelyföldi testvértelepülése, Homoródkaracsányfalva között több éve kiváló baráti kapcsolat, rendszeres szakmai találkozó és tapasztalatcsere áll.

A Székely-Palóc lakodalom remek lehetőség a hagyományok ápolására, éltetésére és megismerésére. A három napos rendezvény során kiállítás készült a régi idők fotóiból, lakodalmas meghívóiból a Hagyományörzők Házában. Az ide látogató vendégek megkóstolhatták a hagyományos székely és palóc ételleket, amelyek helyben készültek, majd végigkísérhették a régi szokásokat: a vőlegényes ház (Falumúzeum) előkészületeit és a menyasszony kikérőjét (Kézművesporta), ezt követően a lakodalmat és a mulatságot is. A program zárásaként a vasárnapi ünnepi szentmisét a két település tiszteletese és plébánosa közösen celebrálta.

Elsődleges cél volt a hagyományok ápolása, megőrzése és ebben az esetben a különböző kultúrák bemutatása, megismertetése.

A rendezvény helyszínei önmagukban is hagyományörző és értékteremtő szereppel bírnak. Több helyi szervezet és közösség, illetve sok helyi önkéntes segíti a program sikeres lebonyolítását.

Összefoglaló

A Székely-Palóc Lakodalom lebonyolítása terveink szerint zajlott. Hagyományainkat felidéző és megőrző rendezvényt tartottunk. Programunk egyediség e, hogy párhuzamosan mutatta be ugyanannak a népszokásnak a hasonlóságait és a különbségeit. Felemelő érzés volt együtt átélni az élet talán legmeghatározóbb eseményét, a lakodalmat. Éreztük a család és a barátok szerepének fontosságát. A jövőben érdemes a programba illeszteni olyan elemeket, melyekkel több fiatalt szólíthatunk meg. A fiatal generáció bevonása a hagyományőrző rendezvényekbe kiemelt feladatunk. Hiszen ők a mi jövőnk. A megvalósítást követő visszajelzésekből az derült ki számunkra, hogy a rendezvényünket a lehető legszelebb körben el kell terjeszteni. Mintájára más szokásokat is ugyanígy bemutathatunk. Meg kell találni annak a lehetőségét, hogy minél több néphagyományt feleleveníthessünk, azokat újra és újra átélhessük.

„Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.” (Babits Mihály)

Tisztelt Polgármester asszony, kedves varsányiak és homoródkarácsonyfalviak!

„Jó nekünk, magyaroknak, akiknek két hazánk is van. S ha egy elkeseřitene is, még mindig ott van a másik. Erdélyt 25 évig szolgáltam mint politikus, Magyarországot és Erdélyt együtt negyven évig, és bizony már össze is zavarom, melyiket szeretem jobban...” – írja Mikszáth Kálmán, a nagy palóc 1910-ben.

Úgy gondolom, aligha foglalható össze tömörebben az, ami talán a mai esemény lényege. Igen, Mikszáth idejében a két haza persze csak Erdély országnyi méretére vonatkozott, hiszen akkor még nemcsak lelki, de földrajzi értelemben is egy hazáról beszélhettünk. Van abban valami különös, hogy a nagy palóc Székelyföld képviselője lett, és ami ennél is több, beleszeretett a Székelyföldbe, a székelyekbe. És mintha valami különös jel volna ebben, száz évvel később, csodálatosan ismét egymásra talált a két vidék, a palócföldi Varsány és a székelyföldi Homoródkarácsonyfalva. Hogy van valami titokzatos lelki rokonság a két vidék, a két település, a lakói között, ami minden különbözőségnél fontosabb? Talán. Bizonyára.

Kedves ünneplők!

Kettős érzés van bennem, amikor ezt a nyílt levelet írom Önökhöz: egyrészt sajnálom, hogy kötelezettségeim miatt nem lehetek Önökkel most Varsányban, ezen a minden bizonnyal nagyszerű eseményen. Másrészt, mégsem panaszkozhatom emiatt, hiszen a sors játékanak köszönhetően, vagy inkább ajándékaként, varsányi gyökerű emberként nyílt alkalmam a Székelyföldön szolgálni hazámat, az itt élő székely-magyar honfitársaimat, mint konzul. Jóllehet csupán szolgálatom elején tartok, és még csak tanulom ezt a szép tájat és a székelyeket, máris úgy érzem, hogy ez a találkozás emlékezetes marad: palócként nem lehet nem szeretni a Székelyföldet és a székelyeket. A homoródkarácsonyfalviak pedig azt igazolják, hogy mindez fordítva is igaz. Humorosan szólva, attól tartok, hogy néhány anyaországi kollégámhoz hasonlóan egy kicsit én is székely leszek. De hát, hiszen Mikszáth is éppen ezt mondja: azért vagyunk mi, magyarok gazdagok, mert egyszerre több helyen is otthon érezhetjük magunkat a Kárpát-medencében. És ez maga a csoda.

Éppen ezért, engedjék meg, hogy szívből üdvözljek mindenkit, azzal a meggyőződéssel, hogy ez a közös ünnepük is feledhetetlen lesz, és az Önöket összekötő lelki szálak eltéphetetlenek maradnak.

Őszinte üdvözlettel Csíkszeredából,

ifj. Percze László

Szerkesztők:
Kanyó Judit - Varsány község polgármestere
Nógrád Turizmusáért Egyesület elnöke

Varga Nóra - pályázatíró

Tóth Petra - kulturális szervező

Elérhetőségek:
3178 Varsány Rákóczi út 1.

Tel: 32/387-387

Fax: 32/387-247

E-mail: varsany.hiv@gmail.com
kozosseghaz.varsany@gmail.com

www.varsany.hu

 Varsány

Varsány Község Önkormányzata
Nógrád Turizmusáért Egyesület

2018. október 1.

**Cselekvő
közösségek**

Nemzeti
Művelődési
Intézet

